

FILMPREMIERES VAN DEZE WEEK

The Honeymoonkillers film naar de realiteit

Films worden soms raar bedacht, maar werkelijk vreemde drama's hoeven niet eens verzonnen te worden. Die spelen zich zo wel af, en als ze in het openbaar komen — in geval van ontdekte misdaad bijvoorbeeld — zijn de in pers en proces onthulde feiten en karakters vaak even zonderling als filmfantasieën.

The Honeymoonkillers, Martha Beck en Ray Fernandez, hebben bestaan. Zij werden in 1951 terechtgesteld in de Sing Sing. Leonard Kastle schreef een scenario op grond van de stukken, en maakte een film naar de werkelijkheid in de daarvoor geëigende reportagestijl. Alles werd uiteraard in elkaar gezet en nagespeeld, maar Kastle mengde de willekeur en de toevalligheden van de gebeurtenissen, de merkwaardige driften, de wrange tragische humor, van de situaties en de lugubere bijzonderheden toch zo, dat zijn film een gedramatiseerd verslag lijkt van wat echt gebeurde.

Martha was een dikke bazige hoofdverpleegster die via een huwelijksbureau de huwelijkszwendelaar Ray leerde kennen, en hem niet meer losliet. Zij ging met hem samenwerken als zijn zuster. Een oude schooljuf kwam er nog goed af. Die raakte alleen haar centen kwijt. De tweede, die vierduizend dollar over had voor een schijnhuwelijk, omdat zij in verwachting was, wilde echt wat met Ray. Jaloeze Martha gaf haar wat pillen teveel. Op weg naar haar ouders stief zij in de bus.

De derde ontdekte, door Martha's jaloezie, op tijd dat het niet klopte. De vierde ontdekte dat, 's nachts bij Martha en Ray, net even te laat. Zij wilde haar geld terug, werd lastig en werd vermoord begraven in de kelder. De vierde, een weduwe met een dochtertje, had achter Martha's rug om echt een verhouding met Ray en raakte in verwachting. Daar was Martha zo wanhopig en wraakzuchtig om, dat zij de politie waarschuwde toen Ray in de kelder weer aan het begraven was.

In de gevangenis schreven die twee elkaar nog vurige liefdesbrieven. Hij zou zonder haar vermoedelijk alleen maar trouwlustige dames hebben opgelicht. Zij zou zonder hem misschien nooit tot moord zijn gekomen. Zij deden het ook niet graag. Omstandigheden en slachtoffers vroegen er als het ware om in die vicieuze van kwaad-tot-erger-cirkel. Samen werden zij een gevaarlijk mengsel. Het ont-ploffinkje in het ziekenhuis, waarmee de film begint, is dus symbolisch. Shirley Stoler maakt een onvergetelijk type van die dikke, beurtelings ijskoude en hete, Martha. Tony Lo Bianco is een mooie gladdie, schijnheilige en wilswakke versierder. De slachtoffers zijn eenzame, niet meer jonge of mooie, lichtgelovige en hulpeloze vrouwen. En haar lot is een, overigens goed verfilmde, afgrijselijke

om te doen waar ze zin in hebben. Nadat ze een vriend begroeven, zakken ze dagen- en nachtenlang door. Alle staten van hun dronkenschap mogen we meebelevan: het kinderachtig jolige stoeiwerk, het liederen-lalend bijeen zijn met ander kroegvolk, het sarren en ruziën, het sentimentele sijbelen en doodziek overgeven op het toilet, en de rillerige kater in de morgen. Als die een — van die ruzie — opeens naar Londen wil, gaan ze alle drie naar Londen. Daar zijn ze, duidelijker dan ooit, onbehouden luidruchtige Amerikanen, die te hard schreeuwen in een speelzaal, en plomp op vrouwen uit zijn. Als ze drie zonderlinge grieten op hun hotelkamers hebben — een hysterische wilde, een bang stil Japaneesje, en een nonpersoonlijk blondje — zijn ze met al hun kapsones nog onhandige minnaars ook.

De nacht eindigt in een Londense ochtend-plensbui. Een blijft nog even met een andere vrouw alweer, en twee keren schuld bewust huiswaarts met zakken vol haastig gekocht speelgoed.

Het heet een comedy, maar de lol is bitter en triest, en de meer dan ingeleefde, overrealistische, weergave van drie getrouwde mannen aan de rol, is er een van Amerikanen die niet van Amerikanen houden. Tenzij zij zichzelf zo wel leuk vinden.

(Amsterdam - Leidseplein-theater, 18 j.)
B.H.

Gruwelijke moorden in De afgrijselijke dr. Phibes

Het gaat in de afgrijselijke dr. Phibes ongeveer zo toe als in Agatha Christie's beroemde thriller Tien kleine negertjes: de uitverkorenen worden een voor een volgens een bepaald schema vermoord.

Dr. Phibes, de man met het masker en het gat in de hals, waardoor hij alcoholische dranken tot zich neemt, heeft jaren gewerkt aan een plan om zijn vrouw te wreken. Zij liet het leven op de operatietafel en nu sterven de doktoren die haar niet konden helpen 'netjes' op hun beurt een afschuwelijke dood. Zijn uitgangspunt is de tien plagen van Egypte. Vandaar dat er kikvorsen aan te pas komen en sprinkhanen, hagel en bloed. De onvoorstelbaar stuntelige Londense politiemannen laten het rustig gebeuren, hoewel ze er vaak genoeg met de neus bovenop staan.

aangezien ze geen van alle de produktiekosten oprachten (overigens niet meer dan 2000 dollar), heeft hij in die jaren weinig anders gedaan dan filmen en geld bij elkaar brengen om door te kunnen gaan.

Twee van die 'reisfilms', 'The count of days' en 'Palinode' worden nu in Amsterdam vertoond. Het is moeilijk om Beavers werk te beschrijven. De films zijn op een stad betrokken (op Zürich), maar men kan niet zeggen dat ze een beeld geven van die stad, of indrukken. Ze geven een beeld van het gevoel dat die stad opwekt en Beavers brengt dit over door allerlei surrealistische verschuivingen binnen dat beeld. Palinode is overigens geheel in de camera gecreëerd. Beavers bedrijft daarin met smalle filmstrips een soort plastische chirurgie.

In 'The count of days' speelt het telkens herhaald voorlezen van een bepaald stuk proza een grote rol, in 'Palinode' is dit vervangen door muziek, een moderne compositie van de Rus Wladimir Vogel, gebaseerd op een Afrikaanse neger-elegie. Het zijn vreemde films, waarin men weinig slot of zin vindt zolang men er naar kijkt, maar die achteraf toch een sterke indruk blijken te hebben achtergelaten.

'They grow on you' zoals de Engelsen zeggen, zij groeien door in de verbeelding. Die indruk zal waarschijnlijk voor iedereen wel anders zijn, op mij persoonlijk bracht 'Count of days' een sterk gevoel van frustratie en leegte over en 'Palinode' een gevoel van wreedheid en holheid. Ik ga ze beslist nog een tweede maal zien en de naam Robert Beavers zal ik niet vergeten.

W. W.-R.

Amsterdam - Kriterion, Free Cinema Club, 18 jr.

Droomparadijs der dieren

De Zweedse houtvester Stig Wesslén is zo'n zestien jaren in alle jaargetijden in Lapland bezig geweest met het verfilmen van landschappen en dieren. In zijn kleurenfilm Den levande Skogen toont hij onder meer de paringsdansen van kraanvogels, de rooftocht van hermelijnen, rendieren die hun kalveren werpen in een gierende storm, de zelfvermetiging van de lemmingen, sneeuwlawines, watervallen en schilderachtige landschappen. Zweedse bladen vonden deze film mooi, zeldzaam, poëtisch en boeiend, voor de natuurvrienden.

'Comedie' De Husbands bittere en trieste lol

De Husbands zijn Ben Gazzara, Peter Falk en John Cassavetes, acteurs van 'the method', zoals de Amerikaans overdreven Stanislavski-methode daar genoemd wordt. Zij spelen dus, heftig 'van binnen uit' 'realistischer' dan de werkelijkheid gewoonlijk is. Met alle method-trucjes. Die bracht John Cassavetes, die het scenario schreef en regisseerde, ook over op de camera(man), zodat die als de husbands dronken zijn — en dat zijn ze voortdurend, wie weet soms echt — ook dronken lijkt en meezwaait, en er in de zeer natuurlijke scènes — in het toilet bijvoorbeeld — maar nauwelijks bij kan. Wat dan weer slordig maar echt uit het leven gegrepen lijkt.

Uit wat voor een leven? De echtgenoten willen vergeten dat zij getrouwd zijn. Twee zien hun vrouwen niet eens. De derde is er alleen voor een ruzie als hij zich 's morgens even komt verschonen en haar bijna vermoordt. De drie zijn nog altijd ouwejongens-onder-elkaar, met een schooljongensachtige verbondenheid (en een homofiele, niet-seksuele, inslag. Ze zijn bovendien blijkbaar rijk genoeg

De film heeft een lekker kitsch-decor uit het begin van de jaren dertig, dr Phibes aan het orgel met zijn orkest van marionetten is een mooi gezicht. Het is allemaal verschrikkelijk in het gekke getrokken; 't gelach zal waarschijnlijk in de bioscoopzaal niet van de lucht wezen. Maar dat neemt niet weg dat de moorden echt gruwelijk zijn en de verminkte lichamen, al dan niet badend in het bloed, schier niet van het doek willen wijken. Fijnbesnaarden zullen hun ogen en oren dan ook veelvuldig moeten sluiten. Robert Fuest heeft de film geregisseerd, griezelmeeester Vincent Price speelt de hoofdrol. Zijn hoofd blijft overigens onzichtbaar, dat wordt door enge maskers aan het oog onttrokken

W. W.-B.

(Amsterdam - Flora - 18 j.)

De Funès op zijn best in Wie een kuil graaft . . .

Wie een Kuil Graaft voor een Ander (in het Frans kortweg Jo) is de hewerking van het toneelstuk The Gazebo, dat hier in de jaren vijftig ook werd gespeeld, als Het Prieel meen ik, en dat ook al eens eerder werd verfilmd. Het geestige, mal ontwikkelde, gegeven is voor Louis de Funès nog gekker gemaakt. Hij durft een aperser niet te vermoorden, maar komt toch met een vermoorde te zitten. Die wordt moeilijk weggevoerd in het betonnen fundament van een tuinprieeltje, dat door spaanse dansers op het feestje en door een flinke onweersbui in elkaar stort, zodat de verpakte dode weer overal in de weg komt te liggen. En er lopen toevallig waanzinnig veel mensen rond: prieelbouwers, Amerikaanse kopers van het huis, burens, vrienden, de huishoudster die denkt dat alles maar voor de lol is, en de politie. Louis de Funès valt dus voortdurend van de ene sensatie in de andere, en dat speelt hij met alle mogelijkheden van zijn zeer beweeglijke komische talent volledig uit. Hij is op zijn best. De goede tweede is de rustige, lakonieke Bernard Blier als de, eveneens verbijsterde, politiecommissaris. En dan zijn er nog zo'n tiental andere leuke typetjes.

Claude Magnier heeft in het scenario de dolle gebeurtenissen goed op een rij gezet, en Jean Girault heeft het vlot geregisseerd. Zodat er heel wat te lachen valt voor de Funès liefhebbers.

(Amsterdam - City a.l.)

The count of days en Palinode laten sterke indruk achter

Robert Beavers, 22 jaar oud, is het wonderkind van de Amerikaanse 'underground'-film. Hij komt niet van een filmacademie, hij is gewoon maar gaan filmen. Sinds 1967 reist hij door Europa me tals punten van oponthoud Zürich, Berlijn, Florence, Griekenland, Londen.

Hij maakte in die tijd eigen films en